

Szenhááromság ünnepe után 19. vasárnap

► Ef 4,17–28

Levetve a régít, felvéve az újat, a Krisztusban megújuló élet

A vasárnap jellege

Szenhááromság ünnepe utáni 19. vasárnap ebben az évben bibliavasárnap is egyben. Sokan valószínűleg az utóbbihoz tartozó igét választanák, de ha majd megnézik, meggondolják magukat, mert ez alkalmasabbnak tűnik arra, hogy bemutassa,

menyire hasznos eszköz a Szentírás „*a tanításra, a feddésre, a megjobbításra, az igazságban való nevelésre*” (2Tim 3,16b).

A Szenhááromság ünnepe utáni vasárnapok a keresztény élet különféle aspektusait tárják elénk. A mostani témája a Pröhle-agenda szerint: „Munkában!” A kötelező lekción (Mt 9,1–8) elsősorban

a bűnbocsánatáról, Jézus bennünk végzett munkájáról szól, a textus pedig arról, hogy az Úr mire indít minket ezzel.

Amit a textusról tudni kell

Efezus, Asia római provincia fővárosa kereskedelmi és vallási központ volt, ami elsősorban Artemisz templomához kötődött. Ezen a sötét lelki háttéren ragyogtatta fel az Úr az evangéliumot Pál apostolon keresztül, és hívta életre a gyülekezetet (ApCsel 18–20). A későbbiekben Pál leveleiben olvashatunk róluk, de a gyülekezet jövőjéről Jézus nekik szánt levelét is ismerhetjük (Jel 2,1–7).

Az Efezusi levél első három fejezete az evangélium történetéről szól, a másik három fejezet pedig arról, hogyan kapcsolódik ez az életünkhöz. Balikó Zoltán a levél fő üzenetét egészen személyes kérdésként adja elénk, akik most is igehirdetésre készülünk: „Az efezusi levél központi témája az, hogy az Egyház Krisztus teste, s ezért benne láthatóvá kell lennie Krisztusnak. Mit tettél ezért? Mivel álltál útjában? Tudod-e, hogy ma is, miközben soraimat olvasod, az Úr föléd hajol, és a régi bizalommal és szeretettel ismétli: »én rétek bízom!«” (BALIKÓ 1985, 8. o.) Ezért fontos jól megértenünk, hogy mit akart az Úr mondani annak idején, és mit akar most is szólni rajtunk keresztül.

A perikópa megértése

Textusunk, amely már a gyakorlati útmutatásokról szóló fejezetben van, három fő részre osztható. A görögben az első mondat a 17–19. versekben arról az istentelen állapotról szól, amelyből kihívta őket az Úr. A második mondat a 20–24. versekben a Krisztusban való új életet tárja elénk. A 25–28. versek pedig ennek a létnek a gyakorlati kérdéseit mutatják be.

Pál az Úr nevében (ἐν κυρίῳ) tesz bizonysgot arról, hogy azok, akik megtértek, többé már nem élhetnek¹ úgy, mint a vallásos, de az igaz Isten nélkül élő pogányok (ἔθνη). Az efezusiak jól értették, amikor a hiábavaló gondolkodásból fakadó kicsapongásról² írt nekik, hiszen abból szabadította meg őket az Úr. A görög mondat logikai szerkezetét feltárva mindez a szív megkeményedéséből³ fakad, ami a tudatlanságon át elsötétedett⁴ elméhez és az Istentől való elidegenedtséghez⁵ vezet. Így jutunk el a hiábavaló gondolkodáshoz, amely erkölcstelenséget eredményez (vö. Róm 1,18kk).

„Ti azonban...” – folytatja az apostol, és emlékezteti őket arra, hogy amikor az evangéliumot nemcsak Krisztusról, hanem a tanításban tőle meghallották (αὐτὸν ἠκούσατε), levetközték az őembert, felöltözték az új embert, és elkezdődött bennük a megújulás (vö. Kol 3,5–10). A magyar fordításban itt is felszólításokat olvasunk, pedig a görögben infinitívusok követik egymást. Az ἐνδύσασθαι (‘felöltözni’) és ἀποθέμενοι (‘letenni’) igék esetében mediális aorisztosz alakokról van szó, amelyek a múltbeli különleges alkalmat fejezik ki, az ἀνανεοῦσθαι (‘megújulni’) passzív imperfektuma a folyamatosságra utal.⁶ Ez a divinum passivum a mediális alakokkal együtt azt mutatja be, hogy Isten cselekszik bennünk, de nem nélkülünk.

Látjuk tehát, hogy Pál a nyelvtani elemek felhasználásával milyen precízen fejezi ki azt a cso-

¹ περιπατεῖν – ’jární’. Nem imperatívusz, hanem infinitívusz alakban van. Olyan kijelentés, amely tettekre serkentő hatással bír.

² ἀσέλγεια – ’bujaságnak’ fordították itt, de ez a szó ma már nem adja vissza azt a féktelen szexualitást, perverziót, amit jelöl az kifejezés (vö. Róm 13,13).

³ ἡ πόρωσις jelent ’érzékletlenséget’, ’megátalkodottságot’, ami a bűnből fakad.

⁴ ἡ ἐσκοτωμένη passzív participium perfektum alakja múltban bekövetkezett eseményre utal, amelynek a hatása érződik.

⁵ ἀπυλοτριωμένοι – itt is ugyanaz a nyelvtani alak (vö. Ef 2,12).

⁶ Az őember romlottságát leíró participium (φθειρόμενοι) imperfektuma is ennek a folyamatos megújulásnak a szükségességét mutatja be.

dálatos szabadítást, amelyet Jézus kereszthalálával és feltámadásával, a hirdetett és befogadott ígén keresztül elvégzett. Ezeknek a bővebb elemzése szétfeszíti ennek az előkészítőnek a megadott kereteit, de fontos, hogy a tartalmat úgy tudjuk átadni a szószéken, hogy a valóság (ἀλήθεια), mely megfogalmazódik ebben az ígében, érthető és változásra serkentő legyen. Így azok a teológiai kérdések, amelyek itt előjönnek az egyszerre igaz és bűnös emberről és a megszentelődésről, ne pusztán szép elméletté, hanem életté legyenek. Pál példát ad, hogy ezeket a fennkölt gondolatokat hogyan lehet aprópénzre váltani konkrét helyzetekben a hétköznapiakban.

Igehirdetési vázlat

A régi, istentelen gondolkodásmódból fakadó élet Pál levelén keresztül betekintve a Római Birodalom második legfontosabb városának, Efezusnak a társadalmi életébe, hasonló dolgok tárulnak elénk, mint amiről naponta olvashatunk online. Pál levezeti, hogy a kicsapongás, aminek eltompulva⁷ kiszolgáltatták⁸ magukat, végső soron a bűn miatt érzéketlenné vált szívből, azaz a gondolataink, akaratunk, érzelmeink központjából indul ki. Innen ered a tudatlanság, amelynek időszakait ugyan elnézte Isten, „*de most azt hirdeti az embereknek, hogy mindenki mindenütt térjen meg*” (ApCsel 17,30). Innen jön, hogy az ember elméje elborult, teljesen elidegenedett az Istentől, és már a létevel sem akar számolni, nemhogy rá figyelni. Ebből az üres gondolkodásmódból fakad ez a féktelen élet, amely összefonódik a nyereségvágygal.⁹ Ezt zúdítják ránk „szórakoztató” műsorokban, videóknban a celebek, influenszerek.

A világi pszichológusok szerint is romboló, mégis nagy biznissz, a pornográfáról nem is beszélve.

Ebben a részben tehát a ma is aktuális közeget tárja elénk az ige, de nem azért, hogy csámcsogjunk ezen, hanem hogy észrevegyük az erre való hajlamot magunkban (Mk 7,21–23), akkor is, ha nem mutatkozik meg olyan nyilvánvalóan. Ebből hívott ki az Úr, és nem élhetek tovább ebben, ha már engedtem neki. Ha mégis felfedezem ezeket az indulatokat, tetteket magamban, akkor ne a Biblia tanítását, a teológiát próbáljam igazítani az istentelen életvitelhez, hanem fordítva. Fontos látni, hogy a tettek mindig valamilyen gondolkodásmódból fakadnak, ezért a megoldást is a megtérés, az értelem megváltozása jelenti.

Levetve a régit, felvéve az újat: a Krisztusban megújuló élet Pál emlékezteti az efezusiakat arra, amikor Jézus szabadításáról hallottak, és elfogadták azt. Ezt átöltözésként írja le. A régit mint mocskos szennyest levették, amikor megvallották Isten nélküliségüket, de ez csak egyik oldala az eseményeknek. A nem kedves büntől már szívesen szabadulna az ember, de a másik oldal is szükséges: hogy felöltözze az új embert, aki Isten tiszta teremtménye.

Azzal kell azonban szembesülnünk ez után a gyökeres fordulat után is, hogy az óember a csaló vágyaival,¹⁰ a maga folyamatos romlottságával jelen van az életünkben. Ezért folyamatos megújulásra van szükségünk lelkünkben és elménkben (vö. Róm 12,2).¹¹

Az átöltözés felületes tevékenységnek tűnik. „Nem a ruha teszi az embert” – mondjuk, pedig az öltözet meghatározza a hozzáállást és a viselkedést a hétköznapiakban is. Itt az új ember felöltözése azt jelképezi, hogy a belül végbement megújulás láthatóvá válik. Nem elég kereszténynek látszani, annak is kell lenni – szoktuk mondani, de ez for-

⁷ ἀπηλγηκότες – a RÚF ezt a particípium perfektumot körülírja: „erkölcsi érzékük eltompult”.

⁸ παρέδωκαν – Jézus átadásának és elárulásának is ez a szava.

⁹ πλεονεξία – ezt ’mohóság’ fordítja a RÚF, de ez is megszelídített kifejezés már.

¹⁰ ἐπιθυμίας τῆς ἀπάτης – a RÚF „csalárd” kifejezése is talán kissé archaikus, a „gonosz kívánság” kiegészíti a szó jelentését.

¹¹ τῷ πνεύματι τοῦ νοῦς – „elméteknek lelke” (Károli). Itt is a νοῦς szó szerepel, amellyel a 17. versben a hiábavaló gondolkodást írta le.

dítva is igaz. Elképesztő károkat okoznak a misszióban azok az önmagukat hívőnek valló emberek, akiknek a tettei krisztustalanok. Nagy a felelősség rajtunk, akik az ő nevéről vagyunk elnevezve. Különösen ránk, lelkészekre helyeződik nagy nyomás, hogy milyen istenképet mutatunk mások felé.

Konkrét alkalmazás

Ahhoz, hogy szembesüljünk valós állapotunkkal, bele kell néznünk Isten igéjének tükrébe. Sokszor félünk konkrét bűnök említésétől, hogy ne moralizáljunk, ne ítélkezzünk, de Pál nem szív-bajoskodik ezen a téren. Nevén kell neveznünk a bűnöket, mernünk kell szólni a közösségünkre jellemzőkről is, mások kiprédikálása nélkül. Elsősorban magunkat megvizsgálva: Uram, én hogy állok ezekkel előtted?

A hívőknek szánt példák sorából a perikópánkba három fért bele. Az első a hazugság, amelyet le kell vetkőzni, mert ez az ördögi tulajdonság (Jn 8,44) az alapvető bizalmat mérgezi meg Istennel és embertársainkkal való kapcsolatunkban. Ezért is hivatkozik Pál arra, hogy összetartozunk, és ahogy nem egészséges az, ha a szervezetünkön belül nem megfelelő ingerületek áramolnak, úgy a Krisztus testében (1Kor 12,12–27) végképp. Résen kell lennünk, mert könnyen belecsúszunk hátrításba, magunk mentegetésébe, és elindulunk egy lejtőn, amelyen aztán nehéz megállni.

A következő téma a harag. Olyan könnyű haragra lobbanni, de van az a szent harag, a gonoszság miatt, ami jézusi (Mk 3,5). Ha ez van bennünk, az helyénvaló. John Stott írja: „...azt mondom, hogy a mai világban nagy szükség lenne több keresztyén haragra. Mi, emberek kiegyezünk a bűnnel, amit Isten sohasem tesz.” (STOTT 1994, 156. o.) De az is igaz, hogy a mi haragunkba könnyen vegyül önzőség és egyéb gonosz indulatok (vö. Jak 1,19k). Ezért mondja Pál a zoltárossal együtt (Zsolt 4,5): „Haragudhattok, de ne vétkezzetek.”¹² Minél hamarabb rendezzük az Úrral és egymás-

sal ügyeinket! Nehogy úgy járjunk, mint az a házaspár, akik összeeszesztek, és sértődötten feküdtek le, a férj a nappaliban, a feleség a hálószobában. Amikor reggel ment volna az asszony, hogy megbeszélje a nézeteltérést, párját holtan találta... Helyet se adjunk a rágalmozónak (διάβολος), mert megtéveszt ezen a téren is.

Végül a lopás következik, amelybe beletartoznak az ügyeskedések, amikor „megoldjuk okosban”, mert „minek nekünk a számla, ha olcsóbb”, meg „el lehet azt hozni, mindenki azt csinálja”... De nemcsak a tilalom jelenik meg, hanem a krisztusi többlet: azért dolgozzunk, hogy a másoknak tudjunk segíteni. Ez önző társadalmunkban különösen hasznos útmutatás.

Fontos tehát, hogy Isten munkája, amelyet igéjében elvégez bennünk, a mindennapokban láthatóvá váljon, és az emberek vele találkozhasanak rajtunk keresztül. Ehhez le kell vetni és fel kell venni dolgokat. Te átöltöttél már?

További javaslatok az istentisztelethez

Énekek

EKE 14, 211, 301; EÉ 431

Illusztráció

Lifehouse: *Everything* (<https://youtu.be/uFRYd-GihOl4>)

Felhasznált és ajánlott irodalom

BALIKÓ Zoltán 1985. *Az efezusi levél*. A Magyarországi Evangélikus Egyház Sajtóosztálya, Budapest.

Áttekintés: Efezus. *BibleProject – Hungarian/Magyarország*, <https://youtu.be/o9fj9V31JU>. (Megtétekintés: 2025. június 25.)

STOTT, John 1994. *Az efezusi levél*. Harmat, Budapest.

■ MALIK PÉTER KÁROLY

¹² Mindkettő imperatívusz.